

FÉLELEM

NAGY FARKAS DUDÁS ERIKA

A legelsőnél megértettem, hogy mindig erre a hangra vártam. Túl akartam lenni rajta, mert tudtam, el nem kerülhetem: aki ide született, az nem ússza meg e szirénahang nélkül. A gyerekek nézték a repülőket, és azok voltak szerencsések, akiket sikerült megkímélni a rettegéstől. A megkímélés a felnőtt dolga lenne, de sokszor nem képesek rá. Aki hallotta a szirénaszót, a légvédelmit, és nem ijedt minden alkalommal halálra tőle, az már felnőttként kezdhet magával valamit, valami mást is, nem csak rettegve várni, hogy mikor szólal már meg az a hang, amiről éjszakánként szüleit hallotta suttozni; és mikor történik már végre meg az, amit nem is tudtak formába képzelni, csak jelentés nélküli vagy homályos jelentéssel bíró szavakból állítottak össze: oroszokat, partizánokat, mieinket, brigádod, kényszermunkát, önkéntességet emlegettek, de a végeredmény egy gyereknek teljesen képtelenség volt, siralmas zagyvaság, amiből semmit sem lehetett kivenni, másnap nem lehetett elmesélni a többieknek, és nem lehetett szavakba önteni azt a félelmet sem, ami akkor született. Mert álmódás helyett félelem volt, és védelem helyett ez jutott az óvatlan szülők saját rettegésének feldolgozásából. Ők is féltek, ők előre is, és visszamentek is az időben, és éjjelente ezért nem szeretkeztek; azt hitték, hogy gyerekeik már rég alszanak, suttogtak, csak suttogtak hajnalig. Sohasem ők hagyták előbb abba, hanem a gyerek aludt el már igazából is, nem csak tetteve az álmot, mert eleinte mint beteg ember, már várta a kint előre, és eljátszotta, hogy mélyen alszik, hadd kezdjenek már beszélni, sepegni a felnőttek. Hírhedt és híres embereket is emlegettek, akik ma is itt járnak közöttünk, akik mosolyogva köszönnek, cukorkát adnak a kicsiknek, jól megy dolguk, de valami homály veszi őket körül, senki sem mondja ki nappal, senki sem vágja az arcukba hangosan, csak a gyerekeket rémisztve halálra a suttogós éjszakákon,

mesélik világnak a rémségeket, kínzásokat, árulásokat, besúgásokat, hogy aztán a gyerekek gyanakodjanak, és nappal már ne merjenek senkinek se a szemébe nézni. Hazudik, aki azt mondja, hogy a gyerek mindent kibír. Nem mindent, de nem is hal bele mindjárt, csak később, de addig sokat kell cipekednie, és sokszor kell rájönnie, hogy nem menekülhet el, és nincs is az a sziget, csak kitalálja magának, hogy legalább ha szava veszik, oda menekülhessen minden elől. Mert amíg van szó a félelemre, amíg kimondható, addig lehet vele bánni, de ha már csendessé válik, akkor nagy a baj. Velünk együtt növekszik, kivételhetlenül, és eleinte nem is vagyunk tisztában vele, hogy mit hordozunk magunkban, csak azt érezzük, valami nincs rendben itt. Ez a dolog sokáig rejtve maradhat, főleg akkor, ha nem megyünk el máshova a megszokott környezetünkéből, vagy ha nem akarjuk meglátni azt, aminek a tudatosítása elsőre óriási megrázkódtatás, de később a gyógyuláshoz vezető első lépésünk lehet. Az állandó szorongás ott van a levegőben. Utánunk jön az otthonokba, az elcsendesülésben is jelen van. A meghitt percek sem mentesek tőle. Leginkább nem is ölt formát, de ha mégis, akkor gyakran a „mi lesz holnap” kérdésében testesül meg. Nem ez az egyetlen oka a félelmeinknek, nem csak a jövőtől való indokolt félelmünk. Erőnk csak arra elég, hogy megakadályozzuk, hogy egyelőre ne növekedjen pánikká a passzív félelem. Az erő a folyamatos legyűrésre kell, és a megoldás keresése elmarad. Kiegyezünk magunkkal. És észre sem vesszük, ez a téboly kezdete. Magunk nyúlunk a rácsokért, és húzzuk körénk őket. Közelve, hogy kapaszkodhassunk a hideg vasban, és sóvárogva nézzünk kifelé, két függőleges vas közé szorított arccal. Úgy nem látszik a börtönünk sem, és ha nem látjuk, nem beszélünk róla. Olyan, mintha nem is lenne, de legalább van miben megkapaszkodnunk egy ideig. Amíg nem ér el a következő hullám. Előre sohasem lehet tudni. Minden összesűrűsödik, elnehezülünk. Alig akarunk már valamit. Már kimondani sem, mert a szavak épp az állandó jelenlétükkel vesztik el erejüket. Elhallgatni a félelmet? Kitoró örömrézet is csak veszett táncként (mélyebbre taposva a szorongás), semmit sem oldott fel, nem semmisül meg a rossz. Az ujjongás haladékot jelentett, még csak nem is esélyt. A birkák nyakán kolomp. Újra és újra megjelenik a félelem. Itt mindig félni kell. És a legsúlyosabb teher épp a könnyű belenyugvás képessége, a tudattalanba taposás túlélést segítő, látszólagos eredménye. Semmi sem köt ide, úgy érzem. Azután pedig úgy: a félelem. Ezzel a félelemcso-maggal nem juthatok messzire. El sem indulhatok. Élem a magam félelmét, és közben ki is vetítem. A kivetítés azonban nem elég. A magam felé ható, másoktól induló jelek közül csak a félelem különböző megnyilvánulásait vagyok képes venni. A többi, mintha nem is létezne. Kiepül a világom, a magam szorongásaiból és a mások felől érzetektől, ami csak igazolja és megerősíti a saját félelmem létjogosultságát. Mennyire félek. Itt mennyire a

félelem a legerősebb érzet, erre akkor jöttem rá, amikor elmentem innen. Megszűnt a teher, a félelmet tápláló, állandóan szinten tartó közeg, de a félelem megmaradt. Eleinte légüres térben lebegett, de hihetetlen gyorsasággal megkereste létének igazolását, és megtapadt az első alkalmasnak látszó dolgon, és ismét hízni kezdett. Jelen lenni, uralkodni, nem hagyott más érzeteknek teret. Szörnyű felfedezés volt, amikor nem a félelem irreális voltát kellett meglátnom, hanem, hogy a magam léte lett bizonytalan a félelem nélkül. Nem vártam meg, amíg magától tér vissza a mindentől félni tudó képesség, utána-nyúltam, mert a félelemmel vagyok egész. Már nem mindig érzet, már egyre gyakrabban testet öltő rém. Amíg nem mertem kimondani, azt hittem, az egész létezésemet áthatja. Mióta kimondom, alakot öltött, de legalább jól elhatárolható. Megtanultam bánni vele. Teljesen megszűntetni nem voltam képes – hogyan is, amikor ez már születésem óta részem? Csak távolabbra tartottam magamtól. Nem én vagyok a félelem, én az vagyok, aki fél. Aki a félelemtől fél, és így előlről kezdődik az egész . . .